

Birkenes kommune

Reglement for finans- og gjeldsforvaltning

Vedtatt i kommunestyret 18.06.2026
sak 064/26

Innhold

Finansreglementets virkeområde	1
Hensikten med reglementet.....	1
Hjemmel.....	1
Omfang	1
Gyldighet.....	1
Hvem reglementet gjelder for	1
Formålet med kommunens finans- og gjeldsforvaltning	1
Generelle rammer og begrensninger	2
Forvaltning av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål.....	2
Retningslinjer for plassering av ledig likviditet	3
Innskudd i bank	3
Rentefond	3
Rapportering.....	3
Forvaltning av gjeldsportefølje og øvrige finansieringsavtaler	4
Vedtak om opptak av lån.....	4
Valg av låneinstrumenter.....	4
Tidspunkt for låneopptak	4
Konkurrerende tilbud	4
Valg av rentebindingsperiode – bruk av sikringsinstrumenter.....	4
Størrelse på enkeltlån – spredning av låneopptak.....	5
Rapportering.....	5
Forvaltning av langsiktige finansielle midler.....	6
Formål og avkastningsmål.....	6
Vekting av aktivaklasser.....	6
Rebalansering av porteføljen	7
Risiko og likviditetsmål	7
Ansvarlige investeringer	8
Bruk av referanseindeks	8
Rapportering.....	9
Kvalitetssikring.....	9
Bufferfond og verdiregulering.....	9

Finansreglementets virkeområde

Hensikten med reglementet

Finansreglementet skal ivareta grunnprinsippet i kommunelovens formålsbestemmelse om optimal utnyttelse av kommunens tilgjengelige ressurser. Reglementet skal gi klare regler for hvordan kommunens finans- og gjeldsforvaltning skal håndteres. Det viser hvilke rammer og begrensninger som gjelder, og rutiner skal bygge på dette reglementet.

Reglementet fastsetter hvor stor risiko og avkastning kommunen kan ha på sine plasseringer, både for likvide midler, driftsmidler, lån og langsiktige investeringer. Kommunen kan ikke pådra seg finansiell risiko utover rammen som er vedtatt i dette reglementet, eller benytte finansielle instrumenter i sin finansforvaltning som ikke er eksplisitt nevnt.

Hjemmel

Reglementet er utarbeidet på bakgrunn av:

- Lov om kommuner og fylkeskommuner av 22. juni 2018 §14-13
- Forskrift om finans- og gjeldsforvaltning i kommuner og fylkeskommuner

Omfang

I samsvar med bestemmelsene i forskriften om kommuners og fylkeskommuners finans- og gjeldsforvaltning skal reglementet omfatte forvaltningen av alle kommunens finansielle midler (aktiva) og rentebærende gjeld (passiva). Gjennom dette finansreglementet er det vedtatt målsettinger, strategier og rammer for:

- Forvaltning av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål
- Forvaltning av kommunens gjeldsportefølje og øvrige finansieringsavtaler
- Forvaltning av kommunens langsiktige finansielle midler

Gyldighet

Reglementet trer i kraft fra og med kommunestyrets vedtak, og gjelder inntil nytt finansreglement blir vedtatt.

Kommunedirektøren skal fortløpende vurdere om det er nødvendig å endre finansreglementet for å unngå vesentlig finansiell risiko og overholde betalingsforpliktelser, jfr. Kommunelovens § 14-13.

Hvem reglementet gjelder for

Reglementet gjelder for Birkenes kommune.

Formålet med kommunens finans- og gjeldsforvaltning

Overordnet formål med finansforvaltningen er å sikre høyest mulig avkastning innenfor

definerte risikorammer. I gjeldsforvaltningen er formålet å sikre stabile og lave netto finansieringskostnader (renter og avdrag). Dette søkes oppnådd gjennom følgende delmål:

- Kommunen skal til enhver tid ha likviditet (inkludert trekkrettigheter) til å dekke løpende forpliktelser.
- Overskuddslikviditet skal plasseres slik at den gir konkurransedyktig avkastning innenfor fastsatte krav til risiko og likviditet.
- Låneopptak skal til enhver tid skje med mål om lavest mulig total kostnad, samtidig som refinansierings- og renterisiko holdes innenfor akseptable grenser.
- Forvaltning av langsiktige finansielle aktiva skal gi god langsiktig avkastning til akseptabel risiko.

Generelle rammer og begrensninger

Kommunestyret skal selv, gjennom fastsettelse av dette finansreglement, ta stilling til hva som er tilfredsstillende avkastning og vesentlig finansiell risiko, jfr. kommunelovens § 14-13.

Kommunestyret skal ta stilling til prinsipielle spørsmål om finans- og gjeldsforvaltningen, herunder hva som regnes som langsiktige finansielle aktiva. Det påligger kommunedirektøren en selvstendig plikt til å utrede og legge frem saker for kommunestyret som anses som prinsipielle.

Kommunedirektøren skal fortløpende vurdere om reglementets rammer og begrensninger er hensiktsmessige. Kommunedirektøren må sikre at finans- og gjeldsforvaltningen utøves i henhold til reglementet. Kapital- og gjeldsforvaltningen kan forestås av uavhengige eksterne rådgivere med konsesjon fra Finanstilsynet eller tilsvarende myndigheter i EØS-området.

Kommunedirektøren har ansvar for å inngå avtaler i overensstemmelse med dette reglementet, i tillegg har kommunedirektøren ansvar for å utarbeide nødvendige fullmakter/instrukser/rutiner for de ulike områdene innenfor finans- og gjeldsforvaltning som samsvarer med kommunens økonomibestemmelser.

Det er ikke anledning til å avvike finansreglementet. Ved konstatering av avvik mellom faktisk finans- og gjeldsforvaltning og finansreglementets rammer, skal slikt avvik lukkes uten ugrunnet opphold. Avviket slik det har fremstått, og eventuelt økonomisk konsekvens av avviket dersom det er vesentlig, skal uten ugrunnet opphold rapporteres til kommunestyret sammen med forslag til rutineendringer som vil redusere sannsynligheten for slikt avvik i fremtiden.

Konkrete rammer for forvaltning av henholdsvis kommunens midler til driftsformål, gjeldsportefølje og langsiktige aktiva omtales i fortsettelsen hver for seg.

Forvaltning av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål

Kommunedirektøren gis fullmakt til å plassere kommunens midler til driftsformål, herunder ledig likviditet i bankinnskudd, likviditetsfond og rentebærende verdipapirer

med kort løpetid. Det skal ikke foretas enkeltanskaffelser av verdipapirer. Alle plasseringer skal gjøres i norske kroner (NOK).

Kommunen kan inngå rammeavtale for å ivareta det løpende behov for banktjenester. Ved valg av hovedbankforbindelse skal det legges vekt på god soliditet, størrelse og tilstedeværelse med bankvirksomhet/betalingsformidling i Norge. Soliditeten skal tilsvare investment grade kredittrating/BBB-. Det kan gjøres avtale om trekkrettigheter.

Kommunens driftslikviditet skal som hovedregel plasseres i kommunens hovedbank, eventuelt supplert med innskudd i andre større spare- eller forretningsbanker. Andre banker stilles de samme krav som til hovedbankforbindelse, eller at innskudd pr. bank utgjør maksimalt kr 2 mill.

Avkastningsmål for ledig likviditet og andre midler med lav risiko og høy likviditet:

- For midler som behøves til løpende forpliktelser de neste tre månedene: innskuddsrente (3 mnd NIBOR ± margin) hos hovedbank.
- For midler utover dette: innskuddsrente (3 mnd NIBOR ± margin) hos hovedbank + 0,10 prosentpoeng.

Retningslinjer for plassering av ledig likviditet

Midler som ikke behøves til løpende forpliktelser de neste tre månedene kan plasseres etter følgende retningslinjer:

Innskudd i bank

For bankinnskudd gjelder følgende begrensninger:

- Tidsbinding kan ikke avtales for en periode på mer enn 6 måneder.
- Et enkelt innskudd med tidsbinding kan ikke utgjøre mer enn kr 100 mill.

Rentefond

Det tillates plasseringer i fond som oppfyller kriteriene for Likviditetsfond (Likviditetsfond, Likviditetsfond med lav risiko og Internasjonale Likviditetsfond) iht. den til enhver tid gjeldende bransjestandard for informasjon og klassifisering av rentefond fra Verdipapirfondenes Forening (VFF). Inntil 30% av overskuddslikviditeten, som ikke skal brukes innen 12 måneder, kan plasseres i obligasjonsfond.

Rapportering

Kommunedirektøren skal i forbindelse med tertialrapportering, legge frem rapporter for kommunestyret som viser status for forvaltningen av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål. I tillegg skal kommunedirektøren etter årets utgang legge frem en rapport for kommunestyret som viser utviklingen gjennom året og status ved utgangen av året.

Rapporten skal minimum angi følgende:

- Fordeling på de ulike plasseringsalternativer/typer aktiva i kroner (markedsverdier) og i prosent av de samlede midler til driftsformål.

- Egne rentebetingelser sammenlignet med relevante alternative markedsrenter
- Kommentarer knyttet til sammensetning, rentebetingelser/avkastning, vesentlige markedsendringer og endring i risikoeksponering.
- Beskrivelse og vurdering av avvik mellom faktisk forvaltning og rammene i finansreglementet.

Forvaltning av gjeldsportefølje og øvrige finansieringsavtaler

Vedtak om opptak av lån

Kommunestyret fatter vedtak om opptak av nye lån i budsjettåret. Slike vedtak skal som minimum angi lånebeløp.

Med utgangspunkt i kommunestyrets vedtak, har kommunedirektøren fullmakt til å gjennomføre låneopptak, herunder godkjenne lånevilkårene, og ellers forvalte kommunale innlån etter de retningslinjer som framgår av dette reglementet, og i tråd med bestemmelsene i Kommunelovens § 14-14 til § 14-17. Kommunedirektørens fullmakt innebærer også fullmakt til opptak av nye lån til refinansiering av eksisterende gjeld. Kommunens gjeldsbrev skal undertegnes av kommunedirektøren eller ordfører.

Valg av låneinstrumenter

Det kan kun tas opp lån i norske kroner. Lån kan tas opp som direkte lån i offentlige og private finansinstitusjoner, samt i livselskaper. Det er også adgang til å legge ut lån i sertifikat- og obligasjonsmarkedet. Lån kan tas opp som nedbetalingslån og uten avdrag (bulletlån). Finansiering kan også skje gjennom finansiell leasing.

Tidspunkt for låneopptak

Låneopptakene skal vurderes opp mot likviditetsbehov, vedtatt investeringsbudsjett, forventninger om fremtidig renteutvikling og generelle markedsforhold.

Konkurrerende tilbud

Låneopptak skal søkes gjennomført til markedets gunstigste betingelser. Det skal normalt innhentes minst 2 konkurrerende tilbud fra aktuelle långivere. Det gjøres unntak fra denne reglen for situasjoner hvor kommunen velger å legge ut sertifikat- eller obligasjonslån gjennom å gi en tilrettelegger et eksklusivt mandat. Prinsippet kan også fravikes ved låneopptak i statsbank.

Valg av rentebindingsperiode – bruk av sikringsinstrumenter

Styring av investeringslåneporføljen skal skje ved å optimalisere låneopptak og rentebindingsperiode i forhold til oppfatninger om fremtidig renteutvikling. Låneopptaket skal gjennomføres innenfor et akseptabelt risikonivå gitt et overordnet ønske om forutsigbarhet og stabilitet i lånekostnader.

Gjeldsforvaltningen legges opp i henhold til følgende;

- a) Refinansieringsrisikoen skal reduseres ved å spre tidspunkt for renteregulering/forfall.
- b) Gjennomsnittlig gjenværende rentebinding (durasjon – vektet rentebindingstid) på samlet rentebærende gjeld skal til enhver tid være mellom 0,5 og 5 år.
- c) Gjeldsporteføljen skal ha en fastrenteandel på minimum 20 % og maksimalt 70 % (lån med rentebinding 1 år frem i tid og over).
- d) Maksimalt 40% av den samlede gjeldsporteføljen, eksklusiv start-/etableringslån, kan forfalle til nedbetaling i et enkelt kalenderår.
- e) Kort finansiering som bortfaller innenfor 12 måneder, herunder sertifikatlån, skal ikke utgjøre mer enn 30 % av den totale gjeldsporteføljen eksklusiv start-/etableringslån.

For å oppnå ønsket rentebinding, gis det anledning til å ta i bruk framtidige renteavtaler (FRA) og rentebytteavtaler (SWAP). Rentesikringsinstrumentene kan benyttes i den hensikt å endre renteesponeringen for kommunens lånegjeld. Forutsetninger for å gå inn i slike kontrakter skal være at en totalvurdering av renteforventninger og risikoprofil på et gitt tidspunkt tilsier at slik endring er ønskelig.

Det er ikke tillatt å løsrive derivathandelen fra den øvrige finans- og gjeldsforvaltningen, og beregninger under punkt b) skal inkludere FRA- og SWAP-kontrakter. Hensikten bak hver derivatkontrakt skal dokumenteres. Det skal kun benyttes større banker som motpart ved slike kontrakter.

Størrelse på enkeltlån – spredning av låneopptak

Forvaltningen legges opp i henhold til følgende;

- a) Låneporteføljen skal bestå av færrest mulig lån, dog slik at refinansieringsrisikoen ved ordinære låneforfall begrenses.
- b) Under ellers like forhold vil det være formålstjenlig at kommunen fordeler låneopptakene på flere långivere.

Rapportering

Kommunedirektøren skal i forbindelse med tertialrapportering rapportere på status på gjeld eksklusiv gjeld fra Husbanken. I tillegg skal kommunedirektøren etter årets utgang rapportere til kommunestyret på utviklingen gjennom året og status ved utgangen av året. For gjeldsforvaltningen skal det rapporteres om følgende:

- Opptak av nye lån (inkl. avtaler om finansiell leasing) så langt i året
- Konvertering av eldre lån så langt i året
- Sammensetning og verdi av låneporteføljen fordelt på de ulike typer passiva

- Løpetid for gjeldssiden og gjennomsnittlig rentebinding
- Egne rentebetingelser sammenlignet med markedsbetingelser
- Kommentarer knyttet til risikoeksponering, gjenværende rentebinding og rentebetingelser i forhold til kommunens økonomiske situasjon og situasjonen i lånemarkedet, samt forestående finansierings-/refinansieringsbehov
- Det skal opplyses om verdien av lån som forfaller og som må finansieres innen 12 måneder
- Kommunedirektørens beskrivelse og vurdering av avvik mellom faktisk forvaltning og rammene i finansreglementet

Forvaltning av langsiktige finansielle midler

Formål og avkastningsmål

Forvaltning av kommunens langsiktige finansielle aktiva, har som formål å sikre en tilfredsstillende avkastning på kommunens langsiktige finanskapital innenfor definerte risikorammer. Det styres etter en investeringshorisont på mer enn 5 år. Forvaltningen av kommunens langsiktige kapital forventes å gi en meravkastning på 1,5 til 2 % over konsumprisindeksen (SSB) over en 10-års periode. Ved forventet inflasjon (KPI) på 2 % tilsvarer det en nominell avkastning på 3,5 til 4 % over tid. Avkastningen i et enkelt år vil kunne avvike fra målet.

For å oppfylle formålet for forvaltningen, skal midlene til enhver tid forvaltes etter kriteriene:

- Likviditet
- Sikkerhet
- Risikospredning
- Avkastning

Vekting av aktivaklasser

Aktivaklasser	Min.	Strategi	Maks
Norske/nordiske obligasjonsfond	15 %	20%	30 %
Globale obligasjonsfond	37 %	42 %	47 %
Globale aksjefond	25 %	28 %	31 %
Eiendomsfond	0 %	10 %	15 %

Kommunens aksjer i Å Energi, og andre strategiske aksjer anskaffet etter kommunestyrets vedtak, er unntatt fra allokeringssammene ovenfor.

Aktivklassene norske/nordiske obligasjonsfond og globale obligasjonsfond skal primært ha god kredittkvalitet. Fondene skal i hovedsak bestå av verdipapirer med rating tilsvarende investment grade/BBB-. Det åpnes for at kommunen kan investere i fond som også investerer i papirer med

en kredittrating som er lavere enn «investment grade», men denne andelen skal være maksimalt 20 % av samlet volum i obligasjoner. Fond som investerer i utenlandske obligasjoner, skal være valutasikret til norske kroner.

Investeringer i eiendom skal være i eiendomsfond, hvor formålet er å investere i en diversifisert eiendomsportefølje av primært norske næringseiendommer. Aktivaklassen samlet skal ikke ha mer enn 30% belåning.

Rebalansering av porteføljen

For å beholde avkastning- og risikonivået som kommunen har fastlagt, må sammensetningen av aktiva rebalanseres til strategien med jevne mellomrom. Porteføljen skal som et minimum rebalanseres når faktiske porteføljevokter er nær eller bryter maksimums- eller minimumsgrensene. Det er også aktuelt ved for eksempel innskudd eller uttak fra porteføljen. Rebalansering skal i utgangspunktet bringe porteføljevektene tilbake til strategisk vekting.

Risiko og likviditetsmål

Finansiell risiko

Finansiell risiko er usikkerhet om den fremtidige verdien av plasseringene i forhold til verdiene på plasseringstidspunktet eller tidspunktet for avtaleinngåelse. Med en godt diversifisert (spredt) portefølje, vil kommunen redusere risikoen for at enkelthendelser i aksjemarkedet får stor betydning for verdien av porteføljen. Den resterende risikoen (systematisk risiko) er knyttet til markedet generelt, og er årsaken til at aksjer er forventet å gi høyere avkastning enn en risikofri plassering over tid.

For å oppnå fastsatt avkastningsmål, må kommunen påta seg risiko. Fortrinnsvis i form av markedsrisiko, renterisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko. Porteføljens risiko styres i stor grad av vektingen av de ulike aktivaklassene, og maksimale rammer. Prinsippet om diversifisering anvendes i forvaltningen for å fordele porteføljens plasseringer innen og mellom ulike aktivaklasser/markeder med formål å redusere risikoen.

Totalporteføljens tapsrisiko overvåkes med tertialvise stresstester som angir verdifall i kroner for scenario med kraftige markedsendringer. Tapsrisikoen kan også beregnes med en Value-at-Risk (VaR) analyse. For en gitt sannsynlighet og tidshorisont gir VaR-analysen det maksimale tapet en kan forvente for porteføljen over den gitte tidshorizonten med den gitte sannsynligheten. Det er beregnet at strategiens rullerende 12-måneders avkastning med 95 % sannsynlighet ikke vil være lavere enn -3 %.

Valutarisiko

- Investeringer i utenlandske obligasjoner skal være valutasikret til norske kroner.
- Investeringer i utenlandske aksjer valutasikres normalt ikke.

Renterisiko

Følgende rammer gjelder for gjennomsnittlig durasjon (kredittdurasjon og rentedurasjon) for de ulike aktivaklasser:

	Minimum antall år	Maksimum antall år
Norske obligasjoner	1	5
Globale obligasjoner	2	9

Ansvarlige investeringer

Formål

Kommunen sitt mål er å oppnå best mulig risikjustert avkastning, samtidig som porteføljen skal forvaltes i tråd med internasjonale standarder for ansvarlig forvaltning.

Prinsipper

Kommunens investeringsstrategi skal ivareta hensynet til sosiale rettigheter, miljø og etiske forretningsprinsipper, i samsvar med FNs bærekraftsmål. Forvaltningen skal følge FNs prinsipper for ansvarlige investeringer (UNPRI). Kommunen skal støtte seg til tilgjengelig dokumentasjon fra anerkjente nasjonale og internasjonale analysemiljøer. Ekskluderingslisten for Statens pensjonsfond utland (SPU) skal være retningsgivende/ legges til grunn for kommunens finansforvaltning.

Oppfølging

Kapitalforvalterne blir fulgt opp med jevnlig møter hvor selskapene i porteføljen blir presentert, med fokus på kriteriene ovenfor. Blir kommunen gjort kjent med at det hos en forvalter er plasseringer i selskaper med en uakseptabel etisk profil, skal dette tas opp til diskusjon med forvalteren. Dette med sikte på at nevnte plasseringer gjort av forvalteren opphører, eller at kommunen trekker seg ut av det aktuelle produkt hos forvalteren.

Bruk av referanseindeks

Følgende referanseindekser skal benyttes for å sammenligne avkastnings- og risikoresultatene i delporteføljene:

- Norske/nordiske obligasjonsfond: NORM123D3
- Globale obligasjonsfond (investment grade): Barclays Capital Global Bond Aggregate Index (valutasikret til NOK)
- Globale aksjefond: Morgan Stanley Capital International MSCI All Country World Index (ACWI)
- Eiendomsfond: Måles mot sammenlignbare fond

Referanseindeksavkastningene skal rapporteres sammen med porteføljeavkastningene.

Rapportering

Kommunedirektøren skal i forbindelse med tertialrapportering legge frem rapporter for kommunestyret som viser status for forvaltningen av langsiktige midler. I tillegg skal kommunedirektøren etter årets utgang legge frem en rapport for kommunestyret som viser utviklingen gjennom året og status ved utgangen av året.

Rapporten skal minimum angi følgende:

- Fordeling på de ulike aktivaklasser i kroner (markedsverdier) og i prosent av de samlede langsiktige midlene.
- Avkastning hittil i år sammenlignet med referanseindeks per aktivaklasse og samlet.
- Kommunedirektørens kommentarer knyttet til den faktiske aktivaforordelingen, endringer i risikoeksponering, vesentlige markedsendringer, samt avkastningen i forhold til markedet og målt mot kommunestyrets budsjetterte avkastning.
- Kommunedirektørens beskrivelse og vurdering av avvik mellom faktisk forvaltning og rammene i finansreglementet.

I tillegg skal plasseringen av kommunens langsiktige finansielle aktiva minst en gang i året stresstestes med følgende parametere:

- + 2 % poeng parallelt skift i rentekurven
- -10 % endring i valutakurs
- -20 % endring på utenlandske aksjer
- -30 % verdiendring på norske aksjer
- -10 % verdiendring på eiendom

Stresstestens samlede verdifall på langsiktige finansielle aktiva skal oppgis, og kommunedirektøren skal kommentere kommunens evne til å bære det potensielle tapet.

Kvalitetssikring

Finansforskriften pålegger kommunestyret å la uavhengig kompetanse vurdere om finansreglementet legger rammer for en finans- og gjeldsforvaltning som er i tråd med kommunelovens regler og reglene i finansforskriften. Vurderingen skal skje før reglementet vedtas i kommunestyret.

Kommunedirektøren har ansvar for at ekstern vurdering innhentes.

Bufferfond og verdiregulering

Kommunen bør ha et bufferfond. Som hovedregel skal dette utgjøre minimum to ganger årlig budsjettert normalavkastning. Blir avkastningen lavere enn budsjettert vil dette kunne dekkes av et bufferfond.

Den langsiktige finanskapitalen skal som hovedregel verdireguleres. Det betyr at den del av egenkapitalen som gjelder den langsiktige finanskapitalen hvert år skal økes med et beløp slik at realverdien av kapitalen blir opprettholdt jfr. økningen i konsumprisindeksen (SSB).

Dersom avkastningen som kommunen oppnår på den langsiktige kapitalen overstiger budsjettert avkastning, skal dette overskuddet brukes til å (prioritert rekkefølge):

1. Foreta verdiregulering
2. Avsette til bufferfond

Avsette midler til bufferfond forutsetter at kommunen har et disposisjonsfond som utgjør minimum 6% av kommunens brutto inntekter. Dette i henhold til finansielle måltall vedtatt av kommunestyret 22.09.2022 (sak 058/22).